

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2197>

Number: 25-I, p. 235-248, Summer I 2014

**İLKÖĞRETİM ALTINCI SINIF MÜZİK DERSİ İÇİN BİR
TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME DENEMESİ**
*DEVELOPMENT OF AN ATTITUDE SCALE TOWARDS
SIXTH GRADE MUSIC LESSON*

Yrd. Doç. Dr. Özlem ÖZTÜRK

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi
Anabilim Dalı*

Prof. Dr. Nesrin KALYONCU

*Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi
Anabilim Dalı*

Özet

Müzik dersindeki başarı; sadece öğretmen, öğrenci ve müziksel öğrenme yaşantılarından etkilenmez. Etken olarak, kontrol edilebilen ya da edilemeyen fizyolojik, psikolojik, çevresel vb. pek çok faktör bulunmaktadır. Tutum, müzik dersini ve ders başarısını etkileyen faktörlerin başlıcaları arasında yer alır. Bireyin derse yönelik olumlu ya da olumsuz bir tutuma sahip olması, o dersteki akademik başarısını etkilemektedir. Bundan dolayı öğrencilerin tutumlarının belirlenmesi önemlidir. Bu bağlamda tutum ölçekleri öğretmen tarafından kullanılabilir önemli araçlardır.

Bu çalışmanın amacı ilköğretim müzik dersine yönelik bir tutum ölçeği geliştirmektir. Müzik Dersi Tutum Ölçeği geliştirme çalışmalarında öncelikle tutum kuramları irdelenmiş ve ilgili literatür taranmıştır. Sonrasında müzik eğitimi ve farklı branşlarda geliştirilmiş olan tutum ölçekleri incelenmiştir. Yapılan kuramsal çalışmanın ardından, 60 olumlu-olumsuz tutum ifadesini içeren taslak ölçek oluşturulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda 47 maddeye indirgenen ölçeğe, ölçek geliştirme ölçümlerinde kullanılacak son hali verilmiştir. 2010-2011 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Dönemi'nde gerçekleştirilen pilot uygulama sonucunda, 238 form geçerlik-güvenirlilik analizine tabi tutulmuştur.

İlk olarak deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına bakılmıştır. KMO uyum ölçüsü değeri 0,95'dir. Bu değer kritik değer olarak kabul edilen 0,70'in üzerindedir. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi 0,001 düzeyinde manidardır ($X^2_{300}=3442,67$). Bu değerler, deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine tabi tutulabileceğini göstermektedir. Sonrasında yapılan faktör analizi sonucunda; tek bir faktörden oluşan, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0,95 olan ve 25 maddelik *Müzik Dersi Tutum Ölçeği* elde edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu ölçeklerin; öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olan tutumların belirlenmesinde, müzik öğretmeni için önemli bir araç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim okulu, Müzik dersi, Tutum, Tutum ölçeği

Abstract

The success in music class does not solely affected by the instructor, student or/and musical learning experiences. Numerous factors are found, as physiological, psychological, environmental etc. which can be controlled or not, qua determinants. Attitude is considered among the primary factors that have an influence on the music class and the success in class. For the individual to have a positive or negative attitude towards the lesson affects the academic success in that lesson. Hence, it is significant to determine the attitudes of the students. In this respect attitude scales are substantial instruments to be used by the instructor.

The goal of this study is to develop an attitude scale for primary school sixth grade music class. During the Music Class Attitude Scale development studies, firstly, the theories on attitude have been examined together with the review of the related literature. Afterwards, the attitude scales developed in music education and other fields have been investigated. Subsequent to this theoretical analysis, a draft scale has been formed which includes 60 positive-negative attitude expressions. In accordance with the feedbacks given by the experts, the scale has been reduced to 47 items, as the final version to be used in scale development evaluations. As a result of the pilot study, which had been carried out during the 2010-2011 academic year fall semester in Turkey, a total number of 238 forms have been subjected to validity-reliability analysis.

Initially, the data gathered through the trial implementation has been investigated in order to figure out the data's acceptability for factor analysis. Kaiser-Meyer Olkin (KMO) value has been measured as 0.95. This rate is above the 0.70 which is considered the critical threshold. The Bartlett Globosity Test calculated with the same data is significant being in 0.001 levels ($X^2_{300}=3442,67$). These rates point that the data gathered through the trial implementation can be put to factor analysis. In consequence of the following factor analysis, the *Music Class Attitude Scale*, consisting of a single factor, including 25 items, whose Cronbach Alpha internal consistency coefficient is 0.95, has been obtained.

The acquired results indicate that the scale is valid and reliable. It is projected that this scale is a substantial tool for a music instructor to specify the attitudes that are effective on students' achievements.

Key Words: Sixth Grade Music Lesson, Attitude, Attitude Scale

GİRİŞ

Müziği genel bir bakışla ele aldığımızda, içerisinde farklı pek çok alanı barındıran geniş bir yelpazeye karşılıyoruz: Kültürel bir öge, sanatın bir dalı, fiziksel bir olgu, psikolojinin ilgi alanlarından birisi, medyatik bir araç vb. Müzik eğitimi ve müzik dersleri de, bu yelpazenin öğretme-öğrenme ile ilgili kısmını oluşturur. Bireyin genel gelişiminin yanı sıra sosyal ve kişilik gelişiminde de etkili olduğu kabul edilen ve ilköğretim düzeyinde genel bir çerçevede yürütülen müzik dersinde; estetik açıdan duyarlı insanlar yetiştirmek, onların duygularını ve ifade becerilerini geliştirmek, yaratıcılıklarını ortaya koymaları için ortam hazırlamak ve iletişim yeterliklerini geliştirmek amaçlanır (Bastian, 2000; Kalyoncu, 2002; Yıldız, 2002). Çocukların bilişsel, duygusal, devinışsel ve sosyal alanlarda gelişimini ve bir müzik kültürü oluşturmalarını destekleyen (Kocabaş ve Selçioğlu, 2006) genel nitelikli müzik eğitimi aracılığıyla; disiplin, stres yönetimi, işbirliği, kendi kültürüne ve farklı kültürlerle ilişkin bilgi ve duygularını sağlıklı şekilde ifade edebilme yolları edinilmektedir (Yoon, 2000). Kelstrom'un yaptığı tanımlama ile müzik dersinin önemi daha iyi anlaşılabilir:

“Müzik eğitimi, şarkı söylemeyi ya da enstrüman çalmayı öğrenmekten daha fazlasıdır. Müzik eğitimi, bir izleyici olarak eğlenmekten ya da hoşnut olmaktan daha fazlasıdır. Müzik eğitimi, zevkli bir oyalanma ya da boş zamanı değerlendirmekten daha fazlasıdır. Müzik bir

bilimdir. Zihinsel bir disiplindir. Bir sanattır. Matematiksel bir yapısı vardır. Bir dildir. Fiziksel bir aktivitedir. Bilim, disiplin, dil, matematik, fiziksel aktivite ve sanat gibi alanları içinde barındıran böyle bir ders sadece faydalı değil, çocuklarımızın eğitimi için kesinlikle gerekliliktir” (Kelstrom, 1998: 41).

Müzik dersinde öğrenciden beklenen başarı; öğretmen, öğrenci ve müziksel öğrenme yaşantılarının yanı sıra kontrol edilebilen ya da edilemeyen fizyolojik, psikolojik, çevresel vb. pek çok faktörden etkilenmektedir. Diğer bir deyişle; dersteki başarıyı ya da başarısızlığı tek bir faktörle açıklamaya çalışmak doğru bir yaklaşım olamaz. Schulz (1979), dersi etkileyen çeşitli faktörlerin bulunduğunu; bunlar ders sürecini şekillendirirken, aynı zamanda dersin çıkış davranışlarının da bu faktörlerden bazılarını etkilediğini belirtmektedir. Schulz’a göre;

“Antropojen ön şartlar öğrencinin cinsiyet, öğrenme kapasitesi, yaş, bireysel farklılık vb. gibi sahip olduğu ve etkilendiği özellikleri kapsar. Belli geleneklerin [yaşatılması ve] korunması, modern eğilimlerin [kabul edilerek] yola konması gibi toplumsal eğilimler de bir taraftan dersin sosyo-kültürel şartlarını belirlerken; diğer taraftan dersi alan öğrencilerin edindikleri kazanımlar da bu şartları şekillendirmektedir” (akt.: Kalyoncu, 2002: 65).

Tutum, müzik dersini ve ders başarısını etkileyen faktörlerin başlıcaları arasında yer alır. Bilimsel olarak incelenmesine 19. yy.’da başlanan tutumun Fransızca kökeni *attitude*, “duruş” (Wahrig, 1987: 83) anlamına gelmektedir. Tarihsel süreç içerisinde pek çok kez tanımlanmış olan tutum, önceleri Darwin’ci anlayışa dayanarak “belli bir şekilde davranabilmek için beden fizyolojik hazırlığı/[duruşu]” (Meinefeld, 1977: 12) olarak açıklansa da; yerini gittikçe “esasen fizyolojik içeriği olmayan zihinsel durum” (a.g.e.) tanımlamasına bırakmıştır. Sosyal tutumların ölçülebileceğini ilk öne süren Thurstone (1967) tarafından ise, “psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesi” (akt.: Tavşancıl, 2006: 65) şeklinde tanımlanmıştır. Güvenç tutumu, “kişinin sosyal çevresinde ve yaşantılarında yer alan belli olay ve olgular karşısında geliştirdiği ve gerçekleştirdiği psikolojik örgütlenmenin (hazırlık durumunun) kişinin kendi davranışlarını etkileyen bölümüdür” (1976: 26) şeklinde tanımlayarak, tutumun davranış öncesi kısmına dikkat çekmiştir. Meinefeld (a.g.e.) ise, tutumun çok boyutlu bir sistem olduğunu belirtmekte ve bunları bilişsel (kognitiv), duygusal (affektif) ve eylemsel (konativ) boyutlar olarak ele almaktadır. Yine aynı şekilde tutumun üç ögesine vurgu yapan Smith (1968) de tutumu, “bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim” (akt.: Kağıtçıbaşı, 1988: 84) olarak ifade eder.

Bu genel veya psikolojik ağırlıklı tanımlarla birlikte; tutuma, öğretme-öğrenme süreçlerinde dersi etkileyen bir unsur olarak yaklaşan tanımlar da mevcuttur ve bunların en önemlilerinden birisi Bloom’a aittir. Bloom tutumu; “olumlu düşüncelere sahip olma, dersi sevme ya da onunla ilgili olarak olumlu [duygusal] giriş özellikleri gösterme halinden, bir derse karşı olumsuz düşüncelere sahip olma, dersi sevmeme ya da onunla ilgili olarak olumsuz [duygusal] giriş özellikleri gösterme haline kadar uzanan iki kutuplu tek bir nitelik” (1995: 90) olarak ifade etmektedir.

Öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları, derse katılmalarında ve ders başarılarında etkili olmaktadır. Öğrencinin müzik dersiyse, kendisiyle ve öğretmen vb. ile ilgili tecrübeleri, beklentileri ve düşünceleri; müzik dersine yönelik olumlu ya da olumsuz tutumların gelişmesine yol açar. Yani, tutum sadece ders sürecinin değil, süreç öncesi yaşanmışlıkların da bir sonucudur. Philips (2003), müzik dersine karşı tutumda; sosyo-ekonomik çevre, evdeki müzikal ortam, sınıf seviyesi, kendini algılama, cinsiyet, öğretim

programı, müzik dersiyile ilgili geçmiş deneyimler, öğretmen-öğrenci ilişkisi, motivasyon, diğer öğrencilerin tutumlarını algılayış biçimi gibi pek çok faktörün rol oynadığını belirtmektedir. Wapnick (1976) ise, tutum ve tercihe yönelik araştırmaları incelediği çalışmasında, müzik tutumlarıyla ilgili değişkenleri *müzikal nitelikler, çevre özellikleri, bireysel özellikler* olarak üç ana başlıkta toplamıştır. Tüm bu faktörler, öğrencinin müzik dersine yönelik olumlu ya da olumsuz tutum geliştirmesinde çeşitli roller oynar.

Öğrencilerin müzik dersine yönelik olumlu tutuma sahip olmaları önemlidir. Tutumu olumlu olursa, öğrenci öğrenmeye daha istekli olur ve o derste hedeflenen öğrenmelerin gerçekleşmesi ve kalıcılığı da olumlu yönde etkilenebilir. Mullins (1984); öğrencilerin müziğe ilişkin tutumlarının geliştirilmesi gerektiğini, aksi takdirde olumsuz tutumların bir müzik eğitimi programını hızla ve derinden hasara uğratabileceğini belirtmektedir (akt.: Özmenteş ve Özmenteş, 2009: 354). Ülgen (1997); öğrencinin geliştirdiği tutumun, öğretmeni iki yönüyle ilgilendirdiğini vurgulamaktadır. Bunlardan birincisi, öğrencilerin derse yönelik *olumlu tutum geliştirmelerini* sağlamadır. Öğretmenlerin çoğu derslerinde bilişsel alanı temele alarak hedeflerine ulaşmaya çalışırlar. Ancak, bu hedeflere ulaşmada dinamik faktör olan tutumu ve diğer duygusal özellikleri göz ardı ederler. Bu bakış açısıyla, derslerine yönelik olumlu tutum geliştirme öğretmen tarafından önemsenmelidir. İkincisi ise *olumsuz tutumların olumlu yönde değiştirilmesidir*. Öğrencilerin okula, derslere ve öğretmenlere yönelik geliştirdikleri farklı tutumları vardır. Eğer bu tutumlar öğrenci başarısını olumsuz yönde etkileyecek türden ise; ders süreçlerinin ilgi çekici hale getirilmesi (Pfleger, 2002) ya da öğretim yöntemlerinde yeni arayışlar gibi çeşitli yaklaşımlarla, öğrenci tutumları değiştirilmeye çalışılmalıdır.

Öğrencilerin tutumları, çeşitli ifade ve davranışları gözlemlenerek tahmin edilebilirse de; tutumların sistematik ölçümlerle saptanması, öğrencilerin eğilimleri hakkında güvenilir bilgi edinmeyi sağlar. Öğretmenlerin, gerek kendi derslerine gerekse sosyal yaşamdaki diğer olgulara yönelik öğrenci tutumlarının ne olduğunu, nasıl ölçüleceğini bilmelerinin, eğitimin niteliğini artırmada önemli bir etken olabileceğini söyleyen Duatepe ve Çilesiz (1999); öğrencilerin belli derslere yönelik tutumlarını ölçmek üzere yapılan çalışmaların günümüzde büyük önem kazandığını vurgulamaktadır. Tutumların ölçülebilmesi için farklı yaklaşımlar bulunmakla birlikte, tutum ölçekleri en yaygın kullanıma sahip olanıdır (Tavşancıl, 2006). Tutumları belirlemede en sık kullanılan popüler ölçekler; 'Thurstone', 'Guttman', 'Likert' ölçekleri ile 'Duygusal Anlam Ölçekleri'dir. Farklı nitelikleri olan bu ölçeklerden Thurstone, Likert ve Guttman ölçekleri tutum cümlelerini; Duygusal Anlam Ölçeği ise iki uçlu değerlendirme sıfatları dizisini içermektedir (Anderson, 1991; Köklü, 1995).

Müzik eğitimi süreçlerinde de, tutumların sistemli olarak saptanmasının müzik dersinin nasıl algılandığını göstererek, derslerin planlanması ve yeniden düzenlenmesine yardımcı olacağı düşünülmekte; hatta öğrenci tutumları yanı sıra öğretmen, yönetici veya ebeveyn vb. tutumlarının ölçülmesinin de altı çizilmektedir (Bastian, 1984). 20. yüzyılın ikinci çeyreğiyle birlikte, gelişmiş ülkelerde sosyal bilimlerde tutum araştırmaları gittikçe artarken (Meinefeld, a.g.e.); bu araştırma eğiliminin yüzyıl ortasından sonra müzik eğitimi alanına da sıçradığı bilinmektedir. Bununla birlikte; bu araştırmaların bir kısmında sadece anketlerle yüzeysel bilgiler elde edildiği, sınıftaki müzik dersinde gerçekten önem arz eden sorunsallara dokunulmadığı yönünde eleştiriler de bulunmaktadır (Kleinen 1982'den akt.: Bastian, a.g.e.: 341). Günümüzde; ülkemizde de müzik eğitimi alanında tutum ölçeği geliştirme çalışmaları ve tutum araştırmaları gittikçe artmakta ve çeşitlilik kazanmaktadır. Diğer taraftan ise; -Kleinen'in da değindiği gibi- moda haline gelebilen eğilimlerde, tutum araştırmalarının yüzeyselleşme tehlikesi de perde arkasında varlığını sürdürmektedir.

Çeşitli ülkelerde, öğrencilerin müzik ve müzik dersiyle ilgili bakış açılarını ve tutumlarını farklı pek çok değişkenle birlikte inceleyen araştırmalar yapılmış ve bu çalışmalarda farklı türlerde tutum ölçekleri kullanılmıştır (Shaw ve Tomcala, 1976; Bastian, 1981; Frakes, 1984; Swanwick ve Lawson, 1999; Lacroix, 2002; Philips, 2003; Taylor, 2009; Larson, 2010; Ballinger, 2011; Heß, Muth ve Inder, 2011). Ülkemiz müzik eğitimi alanında geliştirilmiş olan mevcut tutum ölçekleri de, müziğin ve müzik eğitiminin farklı dallarına yöneliktir. Bu ölçekler ağırlıklı olarak tutum ifadelerinden oluşmakta ve tutumlar dereceleme toplamlarıyla ölçülmektedir. Bunlara, çeşitli sınıf düzeylerindeki müzik dersleri için Bilen (1995), Kocabaş (1997), Özmenteş (2006), Nacakçı (2006), Canakay (2007) ve Otacıoğlu'nun (2007); çalgı eğitimi için Tufan ve Güdek (2008) ile Umuzdaş'ın (2012) veya üniversite düzeyindeki müzik alan bilgisi dersleri için de Canakay (2006) ve Çevik'in (2011) geliştirdiği ölçekler örnek olarak verilebilir.

Müzik dersleri için tutum ölçeği oluşturma çalışmalarındaki bu gelişmeler ve çeşitlilik; her düzeydeki müzik eğitimcisi ile müzik öğretmenlerine, tutumları ölçmek için çıkış noktası ve araçlar sunmaktadır. Böylece; öğretmenlerin, öğrencilerin duygusal eğilimlerini derslerinin yararına kullanabilme imkânı artmaktadır. Bu makalede sunulan, ilköğretim altıncı sınıf¹ müzik dersi için bir tutum ölçeği geliştirme denemesi de; olumlu veya olumsuz tutumları belirleyerek öğrencileri yönlendirmede ve müzik dersi başarılarını artırmada müzik öğretmenine yardım sağlayabileceği düşüncesiyle ortaya konmuş olan çalışmalardan birisidir.

TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME SÜRECİ

Taslak Ölçeğin Hazırlanması

"Müzik Dersi Tutum Ölçeği" geliştirme sürecinin ilk etabında, ilgili literatür taranarak tutum kuramları irdelenmiştir. Ardından, müzik eğitiminin çeşitli dalları/branşları için geliştirilmiş olan tutum ölçeklerinden bazıları temel alınmış (Lacroix, 2002; Özmenteş, 2006; Usta, 2006; Yazıcı, 2006; Canakay, 2007; Otacıoğlu, 2007; Çalışkan, 2008; Turan ve Demirel, 2009) ve detaylı olarak incelenmiştir.

Yapılan kuramsal çözümlerinin ardından; tutumun bilişsel, duygusal ve eylemsel düzeylerinde 30 olumlu ve 30 olumsuz ifadeden oluşan 60 maddelik taslak ölçeğin ilk hali oluşturulmuştur. Ölçek aracılığı ile öğrencilerin *müzik dersine ilişkin genel tutumlarının* saptanması amaçlandığından; maddeler yazılırken, dersin amaç/kazanım, içerik, yöntem vb. gibi yapısal öğeleriyle veya öğretmen, mekan vb. gibi değişkenleriyle ilgili özelleştirilmiş ifadelerden bilinçli olarak kaçınılmıştır. Taslak ölçek formu; her cümlede sadece bir tutum ifadesi bulunacak şekilde ve kolay anlaşılır bir dil kullanımına özen gösterilerek hazırlanmıştır.

Likert tipi "dereceleme toplamlarıyla ölçekleme" (Kan, 2008: 5) tekniği temel alınarak oluşturulan bu ölçekte; tutum ifadeleri, Tamamen katılıyorum=5; Katılıyorum=4; Az katılıyorum=3; Katılmıyorum=2 ve Hiç katılmıyorum=1 şeklinde puanlanacak biçimde derecelendirilmiştir. Ölçekte yer alan "negatif yönlü" (Eminoğlu ve Nartgün, 2009: 221) olumsuz ifadeler ise; Tamamen katılıyorum=1; Katılıyorum=2; Az katılıyorum=3; Katılmıyorum=4 ve Hiç katılmıyorum=5 şeklinde, ters yönlü olarak puanlanacaktır.

¹ Bu ölçek geliştirme çalışması ve deneme uygulaması, 2012 yılındaki Türk eğitim sistemi reformundan önce yapılmıştır. Bundan dolayı; uygulamaya konu olan altıncı sınıf düzeyi, 2012-13 Öğretim Yılı'nda yürürlüğe giren yeni yapılanmada ortaokul kısmında yer almasına rağmen, bu çalışmada ilköğretim kapsamında değerlendirilmiştir.

Taslak ölçek; kapsam geçerliği için iki program geliştirme uzmanı, bir ölçe-değerlendirme uzmanı ve iki müzik öğretimi uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda, ilk taslak 47 maddeye indirgenmiştir.² Hazırlanan bu taslağa 'ölçeğin amacı', 'anonimite beyanı' ve 'cevaplama yöntemi' vb. bilgiler de eklendikten sonra; ölçek geliştirme deneme uygulamasında kullanılacak olan "Müzik Dersi Tutum Ölçeği" oluşturulmuştur.

Taslak Ölçeğin Uygulanması

47 maddelik "Müzik Dersi Tutum Ölçeği" taslağı; geçerlik ve güvenilirlik analizleri için, 2010-2011 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Dönemi'nde, Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunan bir ilde uygulanmıştır. İlgili İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli araştırma izni alındıktan sonra; taslak ölçek, çeşitli ilköğretim okullarında öğrenim gören 250 altıncı sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Uygulama öncesinde, öğrenciler ölçek hakkında ve formun nasıl doldurulacağı hususunda bilgilendirilmiştir. Deneme uygulaması sonunda; çift işaretleme yapılan 12 adet ölçek formu geçersiz sayılmış, geriye kalan 238 adet form ise istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

Deneme Uygulamasından Elde Edilen Verilerin Analizi

Deneme uygulaması yapılan "Müzik Dersi Tutum Ölçeği"nin yapı geçerliği, faktör analizi ile test edilmiştir. Bu amaçla, öncelikle deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına bakılmıştır. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testlerinin sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. KMO ve Bartlett testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü	0,95
	X ² 3442,67
Bartlett Küresellik Testi	sd 300
	p ,000

Tablo 1'de görüldüğü üzere, hesaplanan KMO uyum ölçüsü değeri 0,95'dir. Bu değer kritik değer olarak kabul edilen 0,70'in üzerindedir. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi ise 0,001 düzeyinde manidardır (X²₃₀₀=3442,67). Bu değerler, deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine tabi tutulabileceğini göstermektedir.

47 maddeye yapılan faktör analizi sonucunda, öz değeri 1'den büyük bir faktör bulunmuştur. Bu, bir faktörün açıkladığı yüzde toplam varyansın % 45,03'dür. Başlangıç öz değerleri dikkate alındığında, birinci faktöre ait öz değer (11,26) çok yüksek olması, ölçeğin bir bütün olarak genel bir faktöre sahip olduğu biçiminde de yorumlanabilir (bkz. Tablo 2).

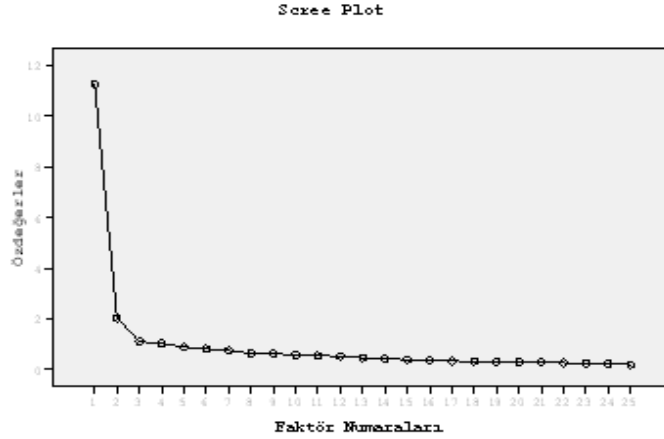
Tablo 2. Açıklanan toplam varyans

Bileşenler	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	11,258	45,031	45,031
2	2,036	8,146	53,177
3	1,108	4,433	57,609
4	1,025	4,101	61,710

² Hazırlanan taslak ölçeği inceleyerek dönütleriyle çalışmamıza katkı yapan meslektaşlarımız Doç. Dr. Zekeriyâ NARTGÜN, Doç. Dr. Sezen ÖZEKE, Doç. Dr. Zeki ARSAL, Doç. Dr. Raşit ÖZEN ve Yrd. Doç. Dr. Nurtuğ BARIŞERİ AHMEDKHAN'a teşekkür ederiz.

Aynı şekilde, Grafik 1'e göre birinci noktadan ikinci noktaya keskin bir düşüş olmakta ve ikinci noktadan sonra çizginin eğimi yatay bir seyir göstermektedir. Buna göre, ikinci noktanın üzerinde kalan nokta sayısı (ya da ikinci noktaya kadar olan aralık sayısı) faktör sayısı hakkında bilgi vermektedir. Faktör dağılımı Grafik 1'de görülmektedir.

Grafik 1. Tutum ölçeğine ait Scree Plot grafiği

Deneme ölçeğinde yer alan maddelere yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin kalan ve çıkarılan maddeleri Tablo 3 ve Tablo 4'de verilmiştir. Tablo 3'e baktığımızda 2., 4., 9., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 21., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 32., 33., 34., 35., 37., 40., 43. ve 46. maddeler; belirlenen boyutta en yüksek yük değerine sahip olarak sıralanmaktadır. Maddelerin faktör yükleri, .56 ile .78 arasında değişmektedir. Bu yük değerlerine göre, ölçek tek boyutlu olup tüm maddeler ölçekte yer alabilecek yük değerine sahiptir. Faktör analizi yapılan 47 maddelik ölçekte; 1., 3., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 13., 20., 22., 23., 31., 36., 38., 39., 41., 42., 44., 45. ve 47. maddelerin faktör yük değerleri ise .55'den küçük olduğu için, 22 madde formdan çıkarılmıştır (bkz. Tablo 4).

Madde ölçek korelasyonuna dayalı olarak yapılan madde analizi sonuçları da Tablo 3.'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, korelasyon değerleri $r=.53$ ile $r=.74$ arasında değişmektedir ve 0,01 düzeyinde anlamlıdır. Korelasyon değerlerine göre; ölçeğin geneliyle ölçülebilecek özellik ile her bir madde ile ölçülmeye çalışılan özelliğin aynı olduğu, dolayısıyla belirlenen 25 maddenin ölçekte yer alabilecek niteliğe sahip olduğu söylenebilir.

Ölçek maddelerinin ayırt ediciliği ise, sıralamanın üst % 27 ($n=64$) ve alt % 27'lik ($n=64$) diliminde yer alan katılımcıların, her bir maddeye verdikleri cevapların ortalamalarını karşılaştırmak suretiyle yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen t değerlerinin tamamı, 0,01 düzeyinde manidardır. Bu sonuç; tüm maddelerin, o madde ile ölçülmek istenen özelliğe sahip olanlarla olmayanları ayırt edici nitelikte olduğunu göstermesi bakımından önemlidir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3. Ölçekte kalan maddelere ait faktör yük, r ve t değerleri

Madde no	1. Faktör	r	t
s2	,66	,62(**)	7,81(**)
s4	,58	,54(**)	9,06(**)
s9	,76	,73(**)	12,47(**)
s14	,58	,55(**)	8,25(**)
s15	,68	,65(**)	12,33(**)
s16	,69	,66(**)	9,11(**)
s17	,56	,53(**)	9,83(**)
s18	,59	,55(**)	9,18(**)
s19	,64	,62(**)	8,74(**)
s21	,61	,58(**)	9,01(**)
s24	,71	,68(**)	11,72(**)
s25	,78	,74(**)	10,30(**)
s26	,72	,68(**)	13,33(**)
s27	,71	,67(**)	15,79(**)
s28	,73	,69(**)	10,06(**)
s29	,61	,57(**)	9,74(**)
s30	,75	,71(**)	13,64(**)
s32	,61	,58(**)	10,45(**)
s33	,65	,61(**)	10,08(**)
s34	,71	,67(**)	10,72(**)
s35	,66	,62(**)	10,01(**)
s37	,74	,71(**)	14,68(**)
s40	,68	,64(**)	12,90(**)
s43	,73	,71(**)	12,14(**)
s46	,56	,53(**)	9,48(**)

**p<0,01 düzeyinde manidar

Tablo 4. Ölçekten çıkarılan maddeler ve faktör yükleri

Madde no	Faktör Değeri	Madde no	Faktör Değeri
s1	,29	s22	,27
s3	,54	s23	,41
s5	,53	s31	,51
s6	,42	s36	,53
s7	,48	s38	,47
s8	,47	s39	,42
s10	,34	s41	,37
s11	,50	s42	,51
s12	,54	s44	,53
s13	,45	s45	,39
s20	,50	s47	,27

Müzik Dersi Tutum Ölçeği'nin güvenilirliği için, testin geneline ilişkin olarak belirlenen maddelerin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayılarına bakılmıştır. Tablo 5'e göre ölçeğin geneline ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı $r=0,95$ 'tir. Ölçekte kalan 25 maddenin iç tutarlık katsayısının, kabul edilebilir düzey olan $r=0,70$ değerinin üzerinde olmasına dayanarak; ölçeğin, yüksek düzeyde iç tutarlığa sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Tutum ölçeğine ait güvenilirlik katsayısı

	Madde Sayısı	Cronbach α
Ölçeğin Geneli	25	0,95

Ölçeğe Son Halinin Verilmesi

Deneme uygulamasından elde edilen verilerin analizi sonucunda; tek faktörlü, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0,95 olan 25 maddelik bir *Müzik Dersi Tutum Ölçeği* elde edilmiştir (bkz. Ek-1). Ölçek; tutumun bilişsel, duygusal ve eylemsel düzeylerinde 14 olumlu ve 11 olumsuz ifade içermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125'dir. Ölçekten alınan toplam puanın, üst uç puana yakınlığı olumlu tutumun yüksekliğini; alt uç puana yakınlığı ise olumsuz tutumun yüksekliğini göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu ölçek geliştirme çalışması sonucunda; tek faktörlü, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0,95 olan ve 25 maddesi bulunan bir *Müzik Dersi Tutum Ölçeği* elde edilmiştir. Ölçek üzerinde yapılan analizler, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125'dir. Ölçekten alınan toplam puanın, en üst -uç- puana yakınlığı olumlu tutumun yüksekliğini; en alt -uç- puana yakınlığı ise olumsuz tutumun yüksekliğini göstermektedir.

Öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarını bilmek; bir müzik öğretmenine, onların tutumlarını olumlu yönde değiştirebilmek ve ders başarılarını artırabilmek için fırsat sunar. Bloom (1995), özellikle öğrenme işine katılma yönünden tutumun önem ve katkısına işaret etmekte; tutumların başarının % 25'ini açıklama gücünde olduğunu vurgulamaktadır. Bundan dolayı; geliştirilen çeşitli tutum ölçeklerinin müzik öğretmenleri tarafından kullanılmasının, müzik eğitimi süreçlerinin niteliğini artırmada etkili olabileceğini söylemek mümkündür. Tarafımızdan geliştirilen bu *Müzik Dersi Tutum Ölçeği* de; kullanımında etik ilkelere bağlı kalınmak koşuluyla, müzik öğretmenlerinin ve tüm müzik eğitimcilerinin hizmetine sunulmaktadır. Ancak; bu ölçek, -genel eğilim olarak- ergenlik dönemi ve soyut işlemler dönemi sınırlarında bulunan altıncı sınıf öğrencileri için geliştirildiğinden, daha alt sınıflara uygun olup olmadığı test edilmemiştir. Bundan dolayı, altıncı sınıf düzeyinin altındaki küçük sınıflarda kullanılması önerilmemektedir.

Ölçek geliştirme sürecinde, mevcut tutum ölçeklerinde kullanılan derecelendirme ifadelerinin dikkate değer biçimde çeşitlilik arz ettiğini gözlemlemiştik. Klieme'nin (2004) de vurguladığı gibi; duygusal eğilimlerin ve tutumların ölçülmesinde, ifadelerin en düşükten en yükseğe doğru birbirinden kesin çizgilerle ayrıldığı sabit ölçeklerin bulunmadığı ve çok farklı tiplerin kullanıldığı açıktır (akt.: Reichenbach, 2008: 41). Bu farklılıklar, özellikle orta derece

veya nötr nokta ifadelerinde daha da belirgindir. Bu ölçek geliştirme çalışmasında, beşli derecelendirme kategorilerinin orta noktasına, yani üçüncü dereceye denk gelen ifade yazılırken; birçok ölçekte karşımıza çıkan “Kararsızım”, “Fikrim Yok” veya “Bilmiyorum” vb. gibi ifadelerden özellikle kaçınılmıştır. Bunun nedeni, müziksel tutumları ölçmek için geliştirilen bazı derecelendirme ölçeklerinde benzer ifadeler kullanılmış olsa da (Lacroix, 2002; Çevik, 2011); bu gibi ifadelerin bireylerin tutumları hakkında bilgi vermeyip, bir derece göstermemesi ve daha çok "farkında olmamayı" (Bardakçı, Koçoğlu ve Haşiloğlu, 2010: 101) veya bir nevi 'ilişiksizliği' işaret etmesidir. Bu nedenle; deneme uygulamasından önce, orta noktada “Az katılıyorum” ifadesini tercih etmiştik. Ancak, ölçek geliştirme süreci sonundaki değerlendirmelerimizde; “Az Katılıyorum” ifadesinin de tam orta dereceyi veya denge noktasını göstermediğini düşünülmektedir. Bundan dolayı; ölçeğin başka çalışmalarda kullanılması durumunda, orta noktanın "Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum" şeklinde ifade edilmesi ve bu haliyle tekrar 'geçerlik' ve 'güvenirlilik' işlemleri yapıldıktan sonra kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ANDERSON, L. W. (1991). Tutumların ölçülmesi. (Çev. Nükhet Çıkrıkçı), *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 241-250.
- BALLINGER, D. M. (2011). *Student attitudes toward the use of learning centers in the elementary general music classroom*. Master Thesis, USA: The University of Utah.
- BARDAKÇI, A., Koçoğlu, D., Haşiloğlu, S. B. (2010). Pazarlama alanında yapılan araştırmalarda elde edilen aritmetik ortalama ölçek orta noktasına eşit midir? *Sosyo Ekonomi*, 2010-1, 97-112.
- BASTIAN, H. G. (1981). Zusammenhänge zwischen Einstellungen zum Musikunterricht und Urteilen über Neue Musik. K.-H. Ehrenforth (Ed.), *Musikerziehung als Herausforderung der Gegenwart*. Mainz: Schott, 348-364.
- BASTIAN, H. G. (1984). Unterrichtsforschung in der Musikpädagogik. Erkenntniskritische Aspekte und forschungspraktische Perspektiven. G. Kleinen (Ed.): *Musik und Kind*. (Musikpädagogische Forschung. Band 5). Laaber: Laaber, 339-359.
- BASTIAN, H. G. (2000). Musik(erziehung) und ihre Wirkung. *Musik und Bildung*, 4, 55-58.
- BİLEN, S. (1995). *İşbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi ve güdüsel süreçler üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BLOOM, B. S. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme* (çev. D. A. Özçelik). İstanbul: MEB Yayınları.
- CANAKAY, E. U. (2006). Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri*, (26-28 Nisan, Denizli, ss. 297-310), Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- CANAKAY, E. U. (2007). *Aktif öğrenmenin müzik teorisi dersine ilişkin akademik başarı, tutum, özyeterlik algısı ve yüklemeler üzerindeki etkileri*. Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÇALIŞKAN, H. (2008). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının derse yönelik tutuma, akademik başarıya ve kalıcılık düzeyine etkisi*. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÇEVİK, D. B. (2011). Armoni dersine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Millî Eğitim*, 40(190), 7-24.

- DUATEPE, A. ve ÇİLESİZ, Ş. (1999). Matematik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 45-52.
- EMİNOĞLU, E., NARTGÜN, Z. (2009). Üniversite öğrencilerinin akademik sahtekarlık eğilimlerinin ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 215-240.
- FRAKES, L. (1984). *Differences in music achievement, academic achievement, and attitude among participants, dropouts and nonparticipants in secondary school music*. Dissertation, USA: University of Iowa.
- GÜVENÇ, B. (1976). Değerler, tutumlar ve davranışlar. R. Keleş (ed.), *Toplumbilimlerinde Araştırma ve Yöntem* (ss. 23-33) içinde. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- HEB, F., MUTH, M., INDER, A. (2011). Musikunterricht zwischen Sach- und Fachinteresse. Ergebnisse aus der Pilotstudie 'Musikunterricht aus Schülersicht'. *Beiträge empirischer Musikpädagogik*. 2(1), 2-26.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1988). *İnsan ve insanlar* (7. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- KALYONCU, N. (2002). *Musikunterricht in der deutschen und türkischen Grundschule Eine vergleichende didaktische Analyse*. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.
- KAN, A. (2008). Psikolojik değişkenleri ölçmek için kullanılan ölçekleme yaklaşımları üzerine bir karşılaştırma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 2-18.
- KELSTROM, J. M. (1998). The untapped power of music: its role in the curriculum and its effect on academic achievement. *Nassp Bulletin*, 82, 34-43.
- KOCABAŞ, A. (1997) Temel eğitim II. kademe öğrencileri için müziğe ilksin tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13: 141-145
- KOCABAŞ, A. ve SELÇİOĞLU, E. (2006). İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıflarında müzik dersinin gerçekleşme düzeyi ve öğrencilerin beklentilerine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 59-69.
- KÖKLÜ, N. (1995). Tutumların ölçülmesi ve likert tipi ölçeklerde kullanılan seçenekler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28(2), 81-93.
- LACROIX, S. E. (2002). *The effect of an integrated curriculum on fourth graders' achievement in and attitude toward music instruction*. Dissertation, USA: University of Rhode Island.
- LARSON, D. D. (2010). *The effects of chamber music experience on music performance achievement, motivation, and attitudes among high school band students*. Dissertation, USA: Arizona State University.
- MEINEFELD, W. (1977). *Einstellung und soziales Handeln*. Hamburg: Rowohlt.
- NACAKCI, Z. (2006). İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri, (26-28 Nisan, Denizli, ss. 219-229), Denizli: Ertem Matbaası.
- OTACIOĞLU, S. G. (2007). İlköğretim 5.6.7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 134-139.
- ÖZMENTEŞ, G. (2006). Müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. 5(1), 23-29, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 05.03.2009 tarihinde indirilmiştir.
- ÖZMENTEŞ, G. ve ÖZMENTEŞ, S. (2009). Çalgı çalışmaya ilişkin tutum, bireysel özellikler ve performans düzeyi ilişkileri. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1(17), 353-360.

- PFLEGER, C. (2002). *Die Didaktik des Fernunterrichts in Formalerschließung unter besonderer Berücksichtigung von Lernprogrammen*. Dissertation, Berlin: Humboldt-Universität.
- PHILIPS, S. L. (2003). *Contributing factors to music attitude in sixth-, seventh-, and eighth-grade students*. Dissertation, USA: University of Iowa.
- REICHENBACH, R. (2008). Soft skills: Destruktive Potentiale des Kompetenzdenkens. C. Rohlf, M. Harring, C. Palentien (ed.), *Kompetenz-Bildung. Soziale, emotionale und kommunikative Kompetenzen von Kindern und Jugendlichen* (ss. 35-52) içinde. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- SHAW, C. N. ve TOMCALA, M. (1976) A Music Attitude Scale for Use with Upper Elementary School Children. *Journal of Research in Music Education*, 24, 73-80.
- SWANWICK, K. ve LAWSON, D. (1999). Authentic' Music and its Effect on the Attitudes and Musical Development of Secondary School Students, *Music Education Research*, 1(1), 47-60.
- TAVŞANCIL, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- TAYLOR, M. D. (2009). *The relationship between music attitude and selected factors in elementary music students*. Dissertation, USA: University of South Carolina.
- TUFAN, E., GÜDEK, B. (2008). Piyano Dersi Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 75-90.
- TURAN, S. ve DEMİREL, Ö. (2009). Probleme dayalı öğrenmeye ilişkin tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 152(34), 15-29.
- UMUZDAŞ, S. (2012). Viyolonsel Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 11(2), 472-479, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 13.03.2013 tarihinde indirilmiştir.
- USTA, A. (2006). *İlköğretim fen bilgisi derslerinde öğrenme stillerine dayalı öğretme etkinliklerinin öğrenci erişimi ve tutumlara etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÜLGEN, G. (1997). *Eğitim psikolojisi: kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Kurtiş Matbaası.
- WAHRIG, G. (1987). *Fremdwörter Lexikon*. Münih: Orbis Verlag.
- WAPNICK, J. (1976). A review of research on attitude and preference. *Bulletin of The Council for Research in Music Education*, 48, 1-20.
- YAZICI, K. (2006). *Sosyal bilgiler derslerinde okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde b-b-ö (bildiklerim-bilmek istediklerim-öğrendiklerim) stratejisinin kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı olan tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YILDIZ, G. (2002). *İlköğretimde müzik öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- YOON, J. Y. (2000). *Music in the classroom: its influence on children's brain development, academic performance and practical life skills*. Master Thesis, USA: Biola University.

Ek-1 ÖZTÜRK-KALYONCU MÜZİK DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu ölçek; ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekten elde edilen veriler, araştırma amacının dışında kullanılmayacaktır. Araştırmaya katılan öğrencilerin isimleri, kişisel bilgileri ve okulları gizli kalacaktır.

Bu ölçekte 25 madde bulunmaktadır. Her madde için “**Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Az Katılıyorum, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum**” seçenekleri verilmiştir. Her maddede seçeneklerden uygun gördüğünüzü, örnekte olduğu gibi (X) işareti koyarak işaretleyiniz. Araştırmanın sonuçlarını etkileyeceği için, hiçbir maddeyi boş bırakmamanızı rica eder, katılımınızdan dolayı çok teşekkür ederiz.

**Örnek
işaretleme:**

Müzik Dersine Yönelik Tutum İfadeleri	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Az Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Müzik dersi benim için eğlencelidir.					X

Müzik Dersine Yönelik Tutum İfadeleri	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Az Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Müzik dersi benim için eğlencelidir.					
2. Müzik dersi önemli gördüğüm derslerdendir.					
3. Müzik dersinde sıkılırım.					
4. Müziğin ders olarak okutulması bence gerekli değildir.					
5. Müzik dersinin boş geçmesi beni sevindirir.					
6. Müzik dersi kaldırılrsa mutlu olurum.					
7. Müzik dersi ilgi duyduğum derslerin en sonunda yer alır.					
8. Müzik dersi beni korkutur.					
9. Müzik dersinde yapılan etkinlikler hoşuma gitmez.					
10. Müzik dersinin olduğu günlerde kendimi gergin hissedirim.					
11. Müzik dersi sevdiğim derslerden değildir.					
12. Müzik dersini severim.					
13. Müzik dersi en çok ilgi duyduğum dersler arasındadır.					
14. Müzik dersinin saatlerinin artırılmasını isterim.					

15. Müzik dersinde yapılan tüm etkinliklerden hoşlanırım.					
16. Müzik dersi ile ilgili etkinliklerin beni dinlendirdiği hissedirim.					
17. Müzik dersinin olduğu günlerde kendimi rahat hissedirim.					
18. Müzik dersinin boş geçmesini istemem.					
19. Müzik dersinde işlenen konulardan zevk alırım.					
20. Müzik dersinde yapılan etkinliklere sıkılmadan katılırım.					
21. Müzik dersi ödevlerimi severek yaparım.					
22. Müzik dersinin olduğu günü sabırsızlıkla beklerim.					
23. Müzik dersine çok sevdiğim için çalışırım.					
24. Müzik dersinin olduğu günün gelmesini hiç istemem.					
25. Müzik dersine sadece sınıf geçmek için çalışırım.					